

Lambalgerkeerkade deel van Rijksmonument

Foto: Henk Schuurman

Lambalgerkeerkade: waardevol in cultuurhistorisch opzicht en vanwege de bijzondere plantengroei.

De Grebbelinie heeft in 2011 de status van Rijksmonument gekregen. Een onderdeel van het verdedigingswerk dat in het midden van de achttiende eeuw is aangelegd is de Lambalgerkeerkade.

Wim van den Berg

Als je de keerkade vanaf de Stationsweg opgaat, zie je daar een bordje dat aangeeft dat het een Rijksmonument betreft.

De Grebbelinie is een waterlinie van ongeveer zestig kilometer, bedoeld om een eventuele opmars van een vijandelijk leger vanuit het oosten tot stilstand te brengen. Het verdedigingswerk begint in Rhenen bij de Rijn en loopt door tot Spakenburg. De linie omvat kades, aarden forten, sluizen, kazematten, voorposten, inundatievlaktes, loopgraven en bunkers. De laaggelegen vallei kan dankzij de Grebbelinie onder water worden gezet, waardoor de doorgang wordt afgesloten. Om te voorkomen dat het water van het te inunderen gebied wegvloeit naar de veel lager gelegen Zuiderzee (nu Randmeren, IJsselmeer) moeten er keerkades worden aangelegd, waardoor een aantal kommen ontstaat. In totaal zijn er dwars op de Grebbeline acht keerkades aangelegd, waarvan de Lambalgerkeerkade er één is.

De eerstvolgende kade na de Lambalgerkeerkade is richting Spakenburg de Roffelaarskade in Woudenberg. De andere kant op is dat de Groeperkade in Renswoude. De Lambalgerkeerkade is ongeveer 700 meter lang. De kade diende als komkering tussen de tweede of Groepse kom en de derde of Lambalgerkeerkom. De eerste keer dat de linie in paraatheid werd gebracht, was in 1793 toen Frankrijk Nederland de oorlog verklaarde.

De zwakke punten in de Grebbelinie waren de keerkades, die als aanvoerweg door de vijand konden worden gebruikt. Daar werden om die reden verdedigingswerken gebouwd. De liniedijk bij Lambalgen werd in 1793 omgevormd. Het ontstane verdedigingswerk was van groot belang, omdat de directe omgeving door de hoge ligging niet goed geïnundeerd kon worden.

POST VAN LAMBALGEN Zo ontstond de Post van Lambalgen. Het water in de Rijn stond in 1793 te laag, zodat de inundatie mislukte. Toen het verdedigingswerk in 1794 zijn dienst moest bewijzen, is er echter niet gevochten op Lambalgen. Ondanks de inundaties konden de Fransen toch in westelijke richting oprukken. Ze omzeilden de Grebbelinie en verschaften zich een toegangsweg tot Utrecht over de toen bevroren rivieren en door de Betuwe. Eind negentiende eeuw verbeterden de Fransen de Grebbelinie en werden voorposten aangelegd. Omdat Napoleon ten onrechte geen gevaar meer vreesde vanuit het oosten, werd de Grebbelinie niet lang daarna opgeheven als verdedigingswerk. Midden negentiende eeuw veranderde die zienswijze. Er werd in 1860 bepaald dat de Grebbelinie een van de belangrijkste verdedigingslijnes moest zijn. Pas tijdens de mobilisatie van 1939-1940 werd de Grebbelinie, onder de naam Valleilinie, de hoofdverdedigingslinie van ons land. Doordat kort daarvoor het Valleikanaal was gegraven om de afwatering in de Gelderse Vallei te verbeteren, was nu een doorlopend kanaal ontstaan tussen de Nederrijn en het IJsselmeer, dat ook dienst kon doen als tankgracht en ook betere mogelijkheden bood tot inunderen van het gebied. Grote delen aan de oostzijde kwamen nu onder water te staan en boerderijen die in het schootsveld stonden werden afgebroken. In 1865 werd in het kader van de komverdeling de noordelijker gelegen straatweg van Woudenberg naar Scherpenzeel tot komkering gemaakt. Daarmee kwam de functie van de Lambalgerkeerkade te vervallen. Dit heeft echter niet geleid tot het afgraven van de kade.

De Duitse troepen vielen op 10 mei 1940 ons land binnen. Hoewel de strijd bij de Grebbeberg het meest bekend is geworden, werd er ook zwaar gevochten op andere plaatsen op de linie en zeker ook in het gebied nabij de Lambalgerkeerkade, maar de kade zelf heeft daarin geen rol gespeeld. De Duitsers zorgden uiteindelijk voor de laatste aanpassing van de linie in 1944. De linie kreeg nu de naam Pantherstellung. Doel van de linie was om een naar Duitsland optrekkende vijand tegen te houden en de hoofdschotsrichting was dit keer naar het westen en zuiden. Er werden meer dan twintig kanonkazematten gebouwd, waarvan nu nog twaalf bewaard zijn gebleven. De Grebbelinie is in 1951 als verdedigingslinie voorgoed opgeheven. Door de jaren heen was een deel van de Lambalgerkeerkade verdwenen. Het gedeelte tussen de Polsche Steeg en het Valleikanaal is in 2005 weer hersteld.

BIJZONDERE PLANTENGROEI „De Lambalgerkeerkade is niet alleen waardevol in cultuurhistorisch opzicht, maar ook vanwege de bijzondere plantengroei. Het betreft het botanisch rijkste natuurgebied binnen de gemeente Scherpenzeel", concludeert Dr. Ger Londo in 2006 in het rapport Botanische samenstelling van de Lambalgerkeerkade. Ger Londo woonde sinds 1965 tot vorig jaar op steenworp afstand van de Lambalgerkeerkade. Hij is in december 2018 overleden.

Uit: *Scherpenzeelse Krant*, 29 oktober 2019